

»Ženski list«
izhaja
po enkrat na mesec
in sicer vsako prvo
soboto v mesecu.

Posamezne številke
po 10 vinarjev.

Ženski List

Glasilo slovenskega socialističnega ženstva.

Naročnina
do konca l. 1913 je:
80 vinarjev.

Naroča se:
Uprava »Ženskega
lista« v Ljubljani,
Frančiškanska ul. 6.

Leto I.

V Ljubljani, 1. majnika 1913.

Št. 1.

Delavke! Delavske žene in dekleta!

Za majski pozdrav Vam pošiljamo »Ženski list«, ki naj postane bojno glasilo slovenskega socialističnega ženstva.

Čemu bojno glasilo, saj se me žene ne bojujemo z nikomur — tako bo morda marsikatera pomislila. Saj smo zadovoljne, če lahko lepo v miru živimo, če imamo toliko, da ne stradamo.

Proletarke ste. Članice onega družabnega razreda, ki nima ničesar, ki mora prodajati edino kar ima — svojo delovno moč — onim, ki imajo tovarne in rudnike, železnice in ladje, onim, ki vladajo svet. Ali se Vam ni zazdelo še nikdar, da je ta razdelitev — eni delajo, a nimajo nič, drugi ne delajo, a uživajo — da je ta razdelitev krivična? Kakor sužnji smo proletarci: delamo vse življenje, a ne pridelamo ničesar. In kdo je uredil današnje razmere tako, da se plačuje trudapolno delo s suho skorjo kruha, brezdelje pa z zlatom in razkošjem? Oni so jih uredili tako, ki so močnejši od nas. Moč vlada dandanes, ne pravica.

Proletarci pa hočemo, da zavladaj pravica. Če pa hočemo to, tedaj se moramo bojevati, bojevati z onimi, ki so nas uklenili v suženjstvo, ki nam kratijo svobodo in uživanje. Za tak boj pa je treba moči, silne moči, ki koraka vsa po eni poti, ki zamahne vsa po skupnem nasprotniku, ki stremi vsa k enemu cilju. Doslej so se bojevali le naši možje, bratje, sinovi. Storili so že najtežavnejše delo: pokazali so, kako da se bojuje, pokazali so sredstva za boj. Njih armada je močna, ali popolna še ni, ker je še na stotine žen, ki stoje mlačne ob strani. Te hoče »Ženski list« predvsem zbuditi, te hoče uvrstiti v vrste socialno demokratične armade, v svetovno armado bojujočega se ljudstva. One pa, ki so že naše, pa hoče bodriti k neumornemu delu, utrditi njihovo razredno zavest in ogrevati njih upanje na lepšo bodočnost. In potem bo slovensko delavsko ženstvo ponosno korakalo v vrstah socialne demokracije, ki je prva razkrila proletarcu, da so oropani pravic, ki jih imajo posedujoči razredi v tako obilni meri, ki je prva zbudila v delavstvu zavest, da so sužnji kapitalizma, a je razplamtela tudi njihovo samozavest, da se lahko otresejo okov, če so edini, če se mož in žena borita za en cilj: delavstvo, ki ustvarja doslej bogastvo drugim, mora priti do tega, da uživa vse sadove svojega dela.

In ta cilj se bo uresničil!

Uresničil se bo pa tem prej, čim več bojevnikov bo v socialni demokraciji. Žene! Tudi Ve boste deležne sadov, kadar pridemo do cilja. Ali ni zato naša sveta dolžnost, da stopimo čvrsto tudi me v mednarodno armado socialne demokracije, da delamo za uresničenje njenih ciljev, kolikor nam dopuščajo naše moči?

Če hočemo, da bo boj uspešen, morajo biti bojevniki izurjeni, spretni, razumni. V take bojevnice Vas hoče vzgojiti »Ženski list«. Pojasnevat Vam hoče pota in cilja socialne demokracije, namen in pomen socialističnih organizacij, da boste razumno in spretno nastopale v našem boju, da boste z umevanjem sledile našemu razvoju. »Ženski

list« pa Vam bo tudi v razvedrilo, skrbel bo, da se boste zabavale z lepimi povestmi, opozarjal vas bo na vzgojo otrok, na gospodinjске zadeve i. t. d.

Kipar Sinding je ustvaril umotvor: žena, z uklenjenimi rokami na hrbtu, doji otroka. Ta umotvor je uprav najglobokejše tolmačenje položaja žene v današnjem družabnem in državnem življenju. Uklenjene roke ima — nesvobodna je, ne sme odločevati ne v deželi, ne v državi. Doji pa otroka: Svoje življenje daruje za drugo življenje, je vzgaja in redi, da ga ji potem ugrabi družba, država. Za družbo in državo živi žena, družba in država jej ne dasta nikakršnih pravic. Družba bi jej morala dati svobodno pot do vseh poklicev, država bi jej morala dati politične pravice. Politične pravice moramo dobiti, ker smo ljudje kakor moški in ker ne gre, da bi nam odrekli politične pravice le za tegadelj, ker smo ženske. Delamo, žrtvujemo se za družbo in državo, zato hočemo imeti tudi pravice, ne samo dolžnosti. »Ženski list« Vam bo pojasnjeval, tolmačil, zakaj da moramo zahtevati politične pravice in Vaše razumevanje za vse politične dogodke se bo poglobilo in postale boste še tem vrlejšše bojevnice v vrstah socialne demokracije, ki je prva postavila geslo: ženskam in moškim enake politične pravice!

Žene! Dekleta! Danes prihaja k Vam »Ženski list« z upanjem, da se Vam bo tako priljubil, da mu boste ostale vedno zveste odjemalke in da ga boste razširjale med tovarišicami in znankami in opozarjale nanj vse delavske žene.

Vaše želje, Vaše pravice, Vaše interese bo zagovarjal »Ženski list«, Ve pa poskrbite, da se bo čimbolj razširil, da bo postajala armada socialističnega ženstva vedno večja. List za Vas, Ve za list! Zvestoba za zvestobo!

Kaj hoče socialna demokracija?

I.

Socialna demokracija si je stavila velike in težke naloge, ker hoče prav od temelja predrugačiti razmere, v katerih živi dandanes človeška družba. Ustvariti hoče torej popolnoma nove razmere, ki bodo zgrajene na načelu: Kdor dela, naj tudi jé, lenuhi naj gredo v deveto deželo. Danes ne velja to načelo. Delavstvo, ki dela leto za letom od ranega jutra do pozne noči, katerega življenje je križev pot od zibelke do groba,

ima komaj za vsakdanje potrebščine. Drugi pa, ki ukazujejo delavstvu, pa imajo palače in gradove in so belega kruha pijani.

Kje tiči zlo? Neznatno število ljudi ima zemljo, gozde, tovarne, rudnike, trgovine, železnice, denar. Ogromna večina ljudi pa nima nič. Kdo je dal onemu neznatnemu številu ljudi vse to? Ali so si pridobili vse to z lastno pridnostjo, ali so tako pametni, da se jim izpremeni vse, kar primejo, v zlato? Ne eno, ne drugo. Podedovali so zemlje in gozde, ali pa toliko denarja, da so zgradili tovarne in železnice, nakupili

Henrijeta Beaulieu:

Materinska sreča.

Pravljica.

Nekoč je živela žena, ki je imela vse, kar napravlja človeka srečnega; bila je lepa, zdrava, bogata, njen mož je bil dober, ki jo je takorekoč nosil na rokah, in imela je tudi mnogo prijateljev. Le otrok ni imela. In kakršni so že ljudje: to kar je imela, se jej ni zdelo dosti, želela je le to, česar jej je manjkalo in polagoma je prišla do prepričanja, da je najbolj nesrečna žena na vsem svetu.

Neko noč ni spala in se je bridko jokala — kakor že tolikokrat — in si je predstavljala srečo, katero bi jej napravljaval lep, nadarjen sin. Kar nenadoma pa se razsvetli soba, mila luč se je razlila, in pred njo je stal lep in svetel angel, a resnega obraza.

„Otroka si želiš,“ je dejal angel. „Tvoja želja naj se ti izpolni, če si pripravljena nositi vsa bremena, ki so združena z materinskim poklicem.“

„Sem,“ je odgovorila žena z radostno trdnostjo. „Vem pač, da prinaša materinstvo bridkosti in trud. Ali jaz hočem bridkosti in trud, o, vem, da sem bila sebična, a sedaj hočem postati sebična za svojega sina!“

„Sina torej hočeš?“ reče angel.

„Da,“ zakliče žena. „Sina! Glej, v nas ženah je toliko, kar moramo zamoriti, toliko onemoglega hrepenenja in toliko misli, ki ne pripeljejo do cilja. Sina bi rada imela, da bi izpolnil vse hrepenenje, ki je v meni, vse, kar si želi na dan, in moje neplodno mišljenje naj bi postalo dejanje, moja prekipevajoča čustva naj bi se uresničila; on bi ponesel vse to v svet in me tako zvezal z velikim, bogatim življenjem, od katerega ugrabim sedaj le semintje majhen košček.“

rudnike. Ona druga skupina ljudi, ki je tako ogromna, pa ni podedovala drugega od svojih prednikov kakor dvoje rok, delovno silo.

Tisoč in tisoč let je staro to zlo. Nekoč ni bilo tako. Vsa rodovitna zemlja, vsi širni gozdovi so bili skupna last vseh ljudi. Vsi so imeli dovolj, ni bilo ne hlapcev, ne gospodarjev. Ko pa je eden ograbil kos zemlje in dejal: To je moje, gorje onemu, ki me bo skušal pregnati od tod, tedaj se je začelo ono zlo, ki nas tlači še dandanes. Kdor je bil močnejši, predrznejši, ta je vzel tem večji kos zemlje in izpodrinil drugega, ki je bil slabotnejši, manj pogumen. To je bil začetek osebne lastnine in začetek izkoriščanja.

Ker vidi socialna demokracija ravno v osebni lastnini izvir vseh krivic, zato jo hoče odpraviti.

Marsikdo bo dejal: to je pa nemogoče. Oni, ki imajo sedaj vse, ti ne bodo kar meni nič, tebi nič, dali svojo posest iz rok. Prav gotovo je ne bodo dali in socialna demokracija tudi ne čaka na to, da bodo prišli podjetnik in zemljiški posestnik k delavstvu, k proletarcem in jim djali: Spoznali smo, da smo vam delali tisoč in tisoč let krivico, popravili bi jo radi, tukaj imate sedaj vse, vaše je.

Socialna demokracija ima drugo sredstvo. Organizacije. Kadar bodo naše organizacije tako silne, kadar bodo v njih vsi proletarci, možje in žene, takrat bo socialna demokracija lahko izvršila to svoje orjaško delo. Seveda ne tako, kakor pripovedujejo naši nasprotniki; ne s krvavim bojem, ne z bombami, ampak popolnoma mirno, dostojno. Kadar bo socialna demokracija imela večino v vseh onih zastopih, kjer sklepajo zakone, postave, takrat bo tudi brez težav uredila lastninske pravice in odpravila osebno lastnino. Takrat bo razglasila, da tovarne in rudniki, polja in gozdovi, železnice in ladje niso več last enega ali pa družbe več oseb, temveč last onih, ki delajo.

Ce hočemo, da pridemo čimprej do tega cilja, tedaj je sveta dolžnost nas vseh, da pristopimo v organizacije socialno demokratične stranke. Tri organizacije ima naša stranka: strokovne, politične in zadružne. (Pomen in namen zadružnih organizacij pojasnjuje članek „Našim ženam“). Strokovne organizacije združujejo delavce in delavke poedinih strok in njihov namen je, da izboljšajo delovne in mezдне razmere. Vsaka delavka, ki si služi kruh z delom svojih rok, mora biti članica strokovne organizacije, ki jih imamo po slovenskih deželah že za vse stroke. Politične organizacije pa imajo nalogo, da svojim članom pokazujejo velikanski pomen politike za proletariat. Po Kranjskem in Štajerskem imamo v vsakem večjem kraju podružnice „Vzajemnosti“^{*)}. „Vzajemnost“ je izobraževalno društvo. Vsaka žena, ki ni še članica „Vzajemnosti“, naj pristopi nemudoma. Prispevki so tako nizki, da jih zmore vsaka. Za Trst in okolico pa izvršuje delo, ki ga ima „Vzajemnost“ na Kranjskem in Štajerskem, „Ljudski oder“, v katerem je že močan ženski odsek, a vendar je še mnogo, mnogo žen in deklet, ki niso še včlanjene.

Sodružice! Če pristopamo v organizacije, delamo s tem za uresničenje našega cilja. Zato ne sme biti delavske žene in delavke, ki bi zanemarjala to dolžnost. A ni dovolj, da smo le članice, agitirati moramo tudi med znankami, da pristopajo. Če delamo za organizacijo, delamo zase, za svojo korist, tega ne pozabite!

France Prešeren:

Nezakonska mati.

Kaj pa je tebe treba bilo,
dete ljubo, dete lepo,
Meni mladi deklici,
neporočeni materi? —

Oče so kleli, topli me,
mati nad mano jokali se;
moji se mene sram'vali so,
tuji za mano kazali so.

^{*)} „Vzajemnost“ za Kranjsko je med tem razpustila vlada. Ustanovilo pa se bo v najkrajšem času novo delavsko izobraževalno društvo za Kranjsko.

„To je torej tvoja nesebičnost,“ je dejal angel in se malo nasmehnil.

„To je le ena stran moje želje,“ je dejala žena hitro. „Vse bolj si želim otroka zato, da bi dajala, da bi nekaj imela, za kar bi lahko skrbela in se mu posvetila z dušo in telesom.“

„In tvoj mož?“ je vprašal angel. „Zakaj se ne posvetiš njemu?“

„Oh, ljubi angel,“ je dejala žena in morala se je malo nasmejati, „ti pač ne veš prav dobro, kaj da je mož! Glej, to je veliko, bradato bitje, s preteklostjo, ki nam je neznana, z navadami, ki so globoko vkoreninjene in ki nam niso navadno prijetne; mož je bitje, ki nam ostane v bistvu vedno tuje. Ali bitje iz moje krvi, bitje, ki bi bilo popolnoma moje — kako bi bilo to vse drugače!“

Bridkost, ki vse ve, je obsenčila angelovo lice. Popolnoma tvoje! je mislil. Uboga neumnica! Ali dejal je le: „Če hočeš, dobiš sina!“

„Hvala,“ je jecljala žena vsa prevzeta.

„Tole semensko zrnce,“ je dejal angel in ga ji ponudi, „izpolni tvojo željo. Samo pogoltni je. Prej pa ti hočem pokazati še nekoliko sreče, ki jo želiš. In potem te vprašam še enkrat.“

„Nič, nič me ne more odvrniti od moje želje,“ je dejala žena strastno. Najraje bi bila takoj pogoltnila seme, ali nekoliko se je sramovala pred angelom.

„Glej semkaj,“ je dejal angel in držal ženi pred oči ogledalce, „in povej mi, kaj da vidiš.“

„Vidim črnooblečeno ženo. Njene oči so kalne kakor od prehudega joka, v njen obraz je trpljenje zarezalo globoke brazde. Kdo je uboga?“

„Mati,“ je dejal angel. „Pokopala je svojega edinega sina, ki je bil sreča njenega življenja. Hranila in stradala je zanj, vse njene misli so se vrtile okolo njega. In on je bil nadarjen, delaven človek in dober sin. Ravno ko bi bil moral stopiti na prag moške dobe, v srečo in k ugledu, ko bi bil lahko plačal ves njen

On, ki je sam bil ljubi moj,
on, ki je pravi oče tvoj,
šel je po svetu, bog ve kam,
tebe in mene ga je sram.

Kaj pa je tebe treba bilo,
dete ljubo, dete lepo!
Al' te je treba biló, al' ne
vendar presrčno ljubim te.

Meni nebo odprto se zdi,
kadar se v tvoje ozrem oči,
kadar prijazno nasmeješ se,
kar sem prestala, pozabljeno je.

On, ki ptice pod nebom živi,
naj ti da srečne vesele dni!
Al' te je treba bilo, al' ne,
vedno bom srčno ljubila te.

Doktor France Prešérn je bil rojen l. 1800 v vasi Vrba na Gorenjskem. Prešérn je prvi in največji slovenski pesnik in njegove pesmi so biseri, na katere smo upravičeno ponosni. V začetku l. 1849 je umrl v Kranju, kjer je tudi pokopan.

Našim ženam!

„... Kje naj se delavska žena pokaže kot vredna tovarišica v delu in boju?! Saj ne more obiskovati shodov in udeleževati se sej ter sploh drugega političnega dela v prid celokupni proletarski stvari — ako hoče, da bo doma vse v redu — ako hoče, da ne bodo otroci brez nadzorstva, da ne bodo raztrgani, umazani, ako hoče, da ne bo stanovanje nečedno, da ne bo mož godrnjal, ko ne bo tiste snage kakršne si želi...“

Tako odgovarjajo žene sodrugov-delavcev, ko jih pozivljamo na sodelovanje v našem delu za osvobojenje.

Ali je res to, kar nam pravijo te žene? Deloma pravzaprav res! Žena res težko sodeluje v javnem življenju, namreč proletarska žena! Pri delavcu se običajno nabere precejšna familija — v 4—5 letih pa je že delavčeva soproga oblagodarjena tako z otroci, da ji nikoli ne preostaja časa še za kaj drugega nego za delo. Dokler pa ni otrok, pa hajdi še žena na delo čez dan, zvečer pa še mora doma urediti vse, kar je za gospodinjstvo potreba. Mož se lahko odpočije od dnevnega dela in truda; žena pa se ne sme! Torej: zahtevati delavčevo ženo zvečer na shode, na seje ter

na druge podobne sestanke — je dandanašje precej velika zahteva. Seveda vsled tega trpi žensko gibanje in ženske zahteve se le polagoma, zelo polagoma bližajo uresničenju. Treba bo misliti pač resno nato, kako delavsko ženo razbremeniti, da se bo lažje posvetila tudi delu v javnosti da ne bo samo izključno sužnja domačije. Dokler pa se vse to ne da preurediti, je pa eno polje, kjer **edino** delavska žena more in mora delovati ter prav veliko storiti v prosep sebi in delavskega razreda.

V mislih imamo organizacijo, ki je organizacija ženskega dela in ženskih uspehov — namreč: organizacijo konsumentov, ki jo imenujemo po navadi na kratko „Konsumno društvo“.

Kakšen pomen in kakšno nalogo imajo konsumna društva?! Zakaj da so ženske lahko ravno v tej organizaciji zelo koristne? Zakaj je organizacija konsumentov ravno takorekoč ženska organizacija?!

Jasno je in brez spora, da žena gospoduje v družini. Ona nakupuje potrebščine za družino — ona hodi na trg, ona hodi k mesarju, k peku, ona hodi v prodajalno. Mož ji da konec tedna gotovo svoto in sedaj je prepuščeno ženini umetnosti, da spravi v ravnotežje izdatke in dohodke... Ona naj še kaj privarčuje za vsak slučaj...

Konsumno društvo pa je organizacija, koje namen je:

„preskrbljevati svoje člane z življenjskimi in oblačilnimi potrebščinami, kakor sploh z blagom vsake vrste potom nakupa, izdelave ali predelave ter oddaja tega blaga članom, kakor tudi skupljanje prihrankov za člane.“ (Glej § 1. pravil „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico v Ljubljani.“)

Torej: Konsumno društvo preskrbuje svoje člane z življenjskimi potrebščinami — to se pravi, kar je

trud, izpolnil njeno upanje, ga ji je ugrabila smrt. In sedaj je popolnoma sama!“

„O, kako trd je bog,“ je dejala žena in se vsa stresla. „To je pač najbridkejša usoda materinstva, ki je sploh mogoča.“

Angel je zmajal z glavo. „Ni najtežja in ne najbridkejša. Pokažem ti drugo, ki se mi zdi težja“. Znova ji je držal ogledalce. „Kaj vidiš?“

„Vidim ženo, njeni lasje so beli, ali ne od starosti. Poteze na obrazu so napete kakor od skrbi, ki ne zapusti človeka niti za trenutek. In giblje se tako, kakor se gibljejo bolniške strežajke. Ali je bolniška strežajka?“

„Da, strežajka svojega slaboumnega sina,“ je dejal angel. „Ljubi ga preveč, da bi ga izročila tuji oskrbi in vse svoje življenje daruje naporni oskrbi, ne da bi dobila drugega plačila kakor redek pogled spoznanja iz topih oči. In vse, kar še upa in želi, je, da

bi umrl deček pred njo, da ne bi prišel v tujo, neprijazno oskrbo.“

„O bog,“ je dejala žena vsa presunjena, „to je grozno! Usoda te matere je v resnici še žalostnejša nego ona prve, ker ta ima vsaj lepe, prijazne spomine.“

„Vidiš,“ je dejal angel. „Vi ljudje kar tako tja v dan blebečete: to je najhujše! Pokazati ti hočem še drugo usodo materinstva.“

Žena je pogledala v ogledalce. „Vidim ženo,“ je pripovedovala. „Obraz je blede, čmeren in nemiren, kakor od neprestanega očitjanja slabe vesti. Sedaj govori nekdo z njo in zasmee se, ali smeh je spačen tako, da to kar boli. Kako njene roke krčevito grabijo za obleko kakor v tajnih mukah. Kdo je revica? Kaj je zakrivila?“

„Ničesar ni zakrivila,“ je dejal angel. „Ali njen sin je v ječi. Lahkomiselnost ga je zapeljala — oče je bil pretrd in preskop — poveril je denar. Mučeništvo žene pa postruje to, da jo sili njen sirovi mož zahajati

gospodinja poprej morala kupovati pri trgovcu, kramarju ali branjevcu — to vse dobi v prodajalni konsumnega društva.

Kdo pa je „konsumno društvo“, čigava last pa je — kdo je gospodar premoženja?

Konsumno društvo obstoji iz članov. Kdor je svojepraven, to je: 24 let star, more postati član, in s tem postane že solastnik vsega, kar poseduje društvo. V konsumnem društvu imajo vsi člani enake pravice, pa tudi enake dolžnosti. Za upravo si izvolijo poseben odbor, ki ga imenujejo vodstvo, načelstvo, upravni svet — za kontrolo uprave si izbere nadzornike — vse izmed sebe, po zmožnosti oz. po zaupanju, ki ga kdo uživa. V načelstvo (v vodstvo) in v nadzorstvo so lahko izvoljene tudi žene!

Gospodarji konsumnega društva so torej člani in lastniki društvenega premoženja so torej zopet člani in nihče drug. Zategadelj se morajo vsako leto ob koncu povabiti vsi člani na občni zbor, vsem se morajo predložiti natančni računi o premoženjskem stanju. Ako se je gospodarilo dobro, se pokaže prebitok — ako slabo, pa izguba. No, predpostavljati moramo dobro gospodarjenje, ki pokaže ob letu: prebitok. Kaj se zgodi s tem prebitkom? Članom je dano na prosto voljo, da odločijo, kaj se zgodi s tem prebitkom! Po navadi se da 20% v rezervni sklad (za vse slučaje), 10% se da v dispozicijski sklad — 70% pa se razdeli med člane kot takozvano *dividendo*.

Pojasnim to z zgledom: Konsumno društvo za Ljubljano in okolico se je ustanovilo l. 1898. Gospodari tedaj 4 leta. Prebitka je napravilo:

Leta 1908/9	K	2.035.—
„ 1909/10	„	11.365.25
„ 1910/11	„	16.610.45
„ 1911/12	„	18.877.12
Skupaj v štirih letih	K	48.887.82

Ako odbijemo 10%, ki so se vpisali v rezervni fond, vidimo, da je to društvo razdelilo okroglo **44.000** kron v 4 letih svojega obstoja. Posamezni člani so dobili prvo leto po 3%, daljša tri leta po 4% od tistih zneskov, ki so jih med letom v konsumskih prodajalnah zakupili. N. pr. ako je član kupil v l. 1911./12. blaga za 640 K je prejel koncem leta K 25.60. Ako je ta član tudi prejšna leta po istotoliko zakupil, je tedaj prejel v 4 letih okroglo **100 kron** od društva!

Dejali smo v početku naših izvajanj, da je eno polje, kjer edino delavska žena **more** in **mora** sodelovati v javnosti, ne da bi se mogla izgovarjati: češ, nimam časa i. t. d. Povedali smo, da mislimo tu organizacijo konsumentov, ki se splošno nazivlje: „konsumno društvo“.

Iz pravkar opisanega je pa seve jasno kot le kaj, da je bila naša trditev prava!

Ako postane delavčeva familija član konsumnega društva, tedaj kupuje svoje potrebščine v tem društvu, sodeluje pri gospodarstvu društva — prejme dobiček konec leta. Ako drugje med letom ne more nič privarčevati — eto! V štirih letih 100 kron, v desetih letih 1000 K in še obresti vsakoletno naraščajoče!

Pa ne samo to! Društvo je med tem tudi samo nabralo nekaj kapitala za rezervni fond, ki naj služi za vse druge slučaje! Iz zgodovine angleških delavskih bojev, zlasti rudarskih bojev vemo, da so ob znanem velikem štrajku ravno rezerve konsumnih društev v rudarskih krajih odločile boj v prid bojujočih se proletarcev.

Žene! Kupujte povsod vse svoje potrebščine, kolikor le morete, v konsumnih društvih! To bodi za vas ono javno delo, ki ga lahko brez vseh izgovorov izvršujete. To delo ne zahteva od vas posebnih žrtv — mesto k branjevcu v štacuno — hajdi, v prodajalno konsumnega društva! Žene angleških in nemških delavcev naj nam bodo v tem oziru znamenit zgled!

v družbo, da pokažeta ljudem: oni, ki je v ječi, naju ne briga nič! Nimava sina!“

„O, uboga mati! Najubožnejša žena!“

„Še ne najubožnejša. Glej sem!“

„Nočem ničesar več videti!“ reče žena. „Ne prenesem več!“

„Ti ne preneseš trpljenja drugih mater, katere le vidiš in hočeš postati sama mati?“ je strogo vprašal angel.

Žena se je ojunačila in pogledala zadnjikrat v ogledalo.

„Vidim ženo,“ je dejala, „na njenem obrazu ni ne žalosti in ne skrbi ali strahu, ali nekaj drugega, kar je žalostnejše od vsega. Izgleda, kakor da bi bila umrla njena duša.“

„Umrla je,“ je dejal angel. „Njena duša je umrla, ko se je srce otrokovo odvrnilo od nje. Brez vzroka. Naenkrat si je zmisllil, da ne potrebuje nič več svoje matere.“

„Saj to ni mogoče,“ je zakričala žena.

„Vse je mogoče,“ je dejal angel. „Kako je s semenom?“

„Zakaj si izbral te grozne primere?“ je očitajoče zaklicala žena.

„Nisem izbiral prav nič,“ je dejal angel. „Vse sem našel v najbližji okolici. O, življenje je vse temnejše kakor pa si domišljate ljudje, ki vas boli že vsaka neizpolnjena, malenkostna želja!“

„Pa saj je tudi materinska sreča na svetu!“ je jezno zaklicala žena. „Jaz ti hočem pokazati sliko materinske sreče. Glej! Stara žena, ki je središče vse hiše, ki jo ljubijo in spoštujejo vsi; njeni sinovi so čislani, čvrsti moške, njene hčere dobre, lepe žene, in otroci in vnuki tekmujejo, da olepšajo s hvaležno nežnostjo materi življenje. To je na svetu. Sama sem videla.“

„Da, je!“ je dejal angel. „Ali to je ena svetla sreča med sto temnimi usodami. To so najsrečnejši

Z delom si priborimo delavci svoje pravice — besede ostanejo besede, dokler se ne izpremenijo v dejanja. Dejanje pa je: nakupovanje svojih potrebščin v svoji prodajalni.

Več pa še prihodnjič!

A. K.

Oton Župančič:

Kanglica.

Deklica šla je po vodo
z lepo srebrno kanglico.

deklica moram zajeti jo
preden še solnce obsveti jo...«

Zora na nebu sevala,
ptičica v gozdu pevala.

Hladne vodice zajela je,
bistro domov odhitela je.

Jagoda zrela nudi se:
»Daj, le za hip pomudi se!«

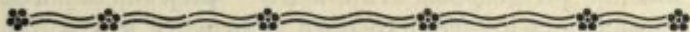
Deklica šla je po vodo
z lepo srebrno kanglico,

»Jagoda rdečka — dober dan!
Ali moj bratec je bolan,

deklica je domov prišla,
kanglica bila zlata vsa.

in on ozdravel prej ne bo,
da mu prinesem z vrelca vodó,

(Iz zbirke. »Čaša opojnosti«).

Naši otroci.

Nedavno je krožila po časopisju drobna notica — škoda bi bila zanjo, da bi se izgubila in pozabila. Na eni berlinskih ljudskih šol se je učitelj pogovarjal z otroki o pravljičah in pogovor je nanesel tudi na kralja in na kraljico. Ko je predmet bil že izčrpan, je majhen deček plaho pomolil kvišku svoje prste in na učiteljevo vprašanje, kaj še ve o kralju, tiho odgovoril: »Pri kraljevih ima vsak svojo posteljco!« Za njegovo otroško dušo je vrhunec bogastva, veličastva in razkošja —

izmed najboljših. Ali pa si zaupaš toliko, da boš ravno ti izvoljena izmed sto mater? Ali si tega vredna? — Ali pa imaš toliko srčnosti, da vkljub slikam, ki sem ti jih pokazal, rečeš: hočem?»

Zgrudila se je tedaj žena, vsa v joku. »Bog je vedel,« je ihtela, »da nisem dovolj močna prenesti toliko nesreče in ne toliko vredna sprejeti toliko sreče. Vzemi svoje darilo!«

Angel je vzel seme in gledal resno, ali milo nanjo.

»Ali ne reci, da nimaš otrok!« je govoril. »Glej, nobena žena ni brez otrok, ki ima odprto srce za vse, ki trpe, ki so ubogi in slabotni, majhni in potrebni pomoči; nobena žena ni brez otrok, dokler se jokajo otroci in iztegujejo proseče ročice! Ako bi se bila porodila tvoja želja iz ljubezni in ne iz sebičnosti — tedaj bi ti pritnila na srce uboge, zapuščene, pretepane, ne bi zapostavila svojega čustva za bitje iz tvoje krvi!«

»Od jutri dalje,« je dejala žena in pogledala je z obrazom, še v solze utopljenim, ali z bleščečimi očmi, »od jutri dalje bom mati!«

»Blagoslovljena bodi!« je dejal angel in položil klečeči milostpolne roke na glavo.

da ima vsak svojo posteljco, da ni prerivanja in ne nočnih bojov za odejo.

Veliko sramoto naših dni so izdala zgovorna otroška usta! Kako se godi stotisočem proletarskih otrok, ako je cilj njenih želja, ideal njih hrepeneče fantazije. njih predstava o kraljevskem razkošju — lastna posteljca.

Točneje ne bi mogel nihče opisati tragedije proletarskega otroka! Zakaj tam, kjer ni posteljce, tudi kruha ni in premoga manjka in otroci prezebajo po hladnih luknjah in drobni prstki morajo kovati vinarje, da olajšajo staršem skrb. Žalostna podoba nevesele, brezupne mladosti se razgrne pred nami, ako zaslišimo, da otroška duša hrepeni po lastni postelji. Tam ni prešernega smeha in ne vriskajoče veselosti!

Mogotci in oblastniki sveta — današnji in jutrišnji! . . . —, zastopniki družbe in države si farizejsko zatiskajo oči in ušesa in stopajo mimo kričeče te otroške bede. Kaj vedo o otroškem delu — in mislijo, da so otroška pljuča iz jekla in da jim ne škoduje razbeljena sopara in ne otrovni plini in ne suhi prah! Grenke usode ljudi, ki nimajo doma ne strehe, ne poznajo — tudi lilija na polju je nima! Nič ne vedo o stradajočih in zapuščenih sirotah!

Revni otroci so dandanašnji navezani na blagosrčnost visokorodnih dam in dvornih svetnikov. Ta in oni pomagata morda iz plemenitih nagibov. Ampak če podpira vlada, meščanska družba otroško pomoč, je ne podpira iz človekoljubja, zakaj tedaj bi pač imeli namesto zasebne dobrotelne državnosti oskrbo in predvsem postaviti, ki bi prepovedovala otroško delo in ne le skromne dobrotelne zavode, ki so kakor kaplja v jezero. Za otroke se zanimajo, da služijo sebi. V svojih zavodih krote duha in izreajo sužnje. Proste, avtonomne osebnosti ne dramijo, ampak jo ubijajo. Na jarem navajajo otroke, izpod katerega jim starši že uhajajo.

Privatna dobrotelnost je za nič, ker dosega le malo peščico in napravlja videz, kakor da je storila vse. Odpomoč mora priti od splošnosti: od države, od dežele in od občine. Ne le da imajo večjo možnost, in priložnost, da zajamejo izvirek novih dohodkov, tudi dolžnost imajo, dolžnost s stališča kapitalistične države in njenih militarističnih interesov, da skrbijo za najdragocenejši zaklad družbe.

Na to dolžnost opozarjati družbo, brez prestanka trkati na nje leno in zaspano vest, to je naloga našega boja za proletarsko mladino; predvsem drezati, da se končno vendarle enkrat sklene zakon za varstvo otrok, ki bi prepovedal otroško delo.

Bos je ugovor, da bi starši ne mogli potem prejeti svojih otrok. V Švici, na Nemškem in na Angleškem, kjer se je zakonodajna pobrigala za otroka, se niso nikjer pokazale zle posledice. Če je staršem odpadel del dohodkov, so z ojačenjem strokovne organizacije nadomestili izgubo in vzeli tam, kjer imajo pravico terjati. Pri nerazviti mladini je nimamo!

Del. izobraž. društvo »Vzajemnost« za Kranjsko — razpuščeno.

V ponedeljek, 21. aprila, je kranjska deželna vlada razpustila naše delavsko izobraževalno društvo »Vzajemnost«, češ, da je prekoračilo svoj delokrog s tem, ker je priredilo politično predavanje.

12. aprila je namreč predaval pisatelj sodrug Ivan Cankar v ljubljanskem Mestnem domu o Slovencih in Jugoslovanih. To predavanje je priredila »Vzajemnost«. Vlada pravi, da je bilo to predavanje državi sovražno in nepatriotično. Težko je biti dandanes avstrijskemu državljanu, zlasti še delavcu, patriotičen. Pomislimo le, kako da ravna vlada z zakoni, ki naj bi vsaj nekoliko olajšali delavčevo življenje. Zakon za starostno zavarovanje zavlačuje vlada že leta in leta; delavec naj dela vse življenje kot črna živina, na starost pa naj prosjači od hiše do hiše in naj poslušja dobre nasvete sitih ljudi: češ, zakaj pa nisi hranil, ko si bil mlad. Zakon za prepoved dela otrok, zakon za prepoved nočnega dela delavk, je tudi avstrijski vladi deveta briga.

Sedaj pa gre vlada in razpusti delavsko društvo, ki je bilo ustanovljeno zato, da izobražuje svoje člane, ker zanemarja vlada napram delavstvu to dolžnost. Delavstvo naj seveda ostane neizobraženo, ker le tako delavstvo se lahko izkorišča in preganja.

To najnovejše nasilje vlade nas ne sme preplašiti. Nasprotno! Delavstvu naj bo le v spomin, da se čim krepkeje oklene svojih organizacij, da s podvojeno silo agitira zanje. Zatirati se ne damo več!

Žene, ki ste bile doslej še mlačne za delo socialne demokracije, postavite se in vstopite vse do zadnje v naše organizacije. Le če ojačimo organizacije — strokovne, izobraževalne in zadružne — si bomo priborile lepšo bodočnost.

Žensko društvo »Veda« v Idriji je imelo svoj redni letni občni zbor v petek dne 11. t. m. ob pol 9. zvečer v društvenih prostorih. Soderžica Hladnikova otvori s pozdravom zbor ter napove sledeči dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Volitev odbora. 3. Slučajnosti. Iz poročila tajnice soderžice Zelenčeve posnemamo, da je imelo društvo v minolem letu 5 rednih in eno izredno sejo. Bolniške podpore se je priznalo dvema članicama. Porodniško podporo pa se je izplačalo po sklepu odborovih seji 7 članicam po 10 K. Blagajničarka soderžica Štrausova poroča, da je imelo društvo konec leta 1912 69 članic in sicer 47 rednih, 22 pa je s prispevki zaostalo. Izstopile so med letom 3 in pristopilo jih je 8, torej za 5 članic več kot v letu 1911. Dohodkov je imelo društvo K 271.20, izdatkov pa K 136.19, gotovine v blagajni koncem leta torej K 135.01. Blagajniško poročilo se soglasno odobri. V odbor se

izvoli naslednje soderžice: M. Hladnikova, T. Velikajnetova, J. Zelenčeva, I. Štrausova, M. Lapajnetova, F. Burnikova, K. Trohova in F. Petkovškova. Pri točki slučajnosti se sklene po nasvetu sodruga Štrausa prirediti meseca aprila ali maja žensko predavanje, za katero se naprosi soderžica A. Štebijeja iz Ljubljane. Pri slavnosti 1. maja sodeluje žensko društvo oficijelno po soderžicah v ta namen izvoljenih. Nato zaključí predsednica ob 10. zvečer zbor z dostavkom, da se razvije intenzivno agitacijo za pristop v društvo, ki lepo uspeva ter daje obilo podpore v bolezní.

Kako naj uredim stanovanje? Vsaka žena, ki je dobra gospodinja, želi, da bi bilo njeno stanovanje čim bolj prijazno. To je čisto naravno, ker smo žene največ doma in vsakdo je rad v prijazni sobici. Kako pa naj uredimo stanovanje, da bo prijazno, lepo, ko vendar nimamo denarja in je ves trud, da bi si kaj prihranile brezuspešen?

In vendar lahko napravimo stanovanje prijazno, ne da bi zato kaj izdale.

Pred vsem mora biti stanovanje dobro prezračeno. Tega se pa boji marsikatera žena zlasti pozimi. Čemu pa kurim, drva in premog so draga, in potem naj odpiram okna in vrata. To pa ni res. Če je soba dobro prezračena — ko odidejo vsi in nihče več ne leži, tedaj odpri okna vsaj za pol ure — je zrak v njej lažji in se mnogo hitreje segreje. Svež zrak ne škoduje, nasprotno največje koristi je za naše zdravje. Če je stanovanje dobro prezračeno, tedaj dobi popolnoma drug duh, vse izgleda sveže in lično.

Poleg prezračevanja je treba prav temeljito snaziti. Red in snaga v stanovanju se zlasti tam težko goji, kjer je v tesnem prostoru več ljudi. Tako pa mora gospodinja strogo na to gledati, da vsakdo sam odstrani predmete, ki jih več ne rabi in položi tje, kamor spadajo. Čevlji in obleka spadajo v omare in skrinje, šolske knjige in šivanje v miznico, posode za jedila v kuhinjo.

Vsak dan je treba stanovanje pomesti, obrisati prah. Katera gospodinja odlaša s pometanjem in pomete le enkrat ali dvakrat na teden, ta si sama napravlja težje delo.

Na okna pa cvetice v lončkih. Cvetice dajo stanovanju najprijaznejše lice.

Kako negujemo zobe. Kakšno korist imamo od dobro negovanih zob? Vrsta snažnih in belih zob olepšuje lice in je dokaz telesne snage. Le z dobrim zobovjem lahko dovolj zgrizemo jedila in tako olajšamo dobro prebavo: dobro zgrizena jedila so že napol prebavljena. Slabo negovani, votli zobje, med katerimi gnijo ostanki jedil, povzročajo smrad v ustih, ki se gnusi vsakemu človeku. Gnobilni smrad v ustih okužuje zrak, ki ga vdihavamo in v pljuča prihaja tako slab zrak, kakor da bi dihali v smradljivem prostoru. — Vsled česa postanejo zobje črni in votli? Ako ne izpiramo ust po zavžitju kislih jedil — solate, kumar, sadja — in po zavžitju sladkih jedil, tedaj se

razvijajo v ustih kisline, ki uničujejo zobe. Ostanke jedil, ki se vsedejo meč zobe, prično gniti, če jih ne odstranimo in v tej gnilobi se zarede glivice, ki tudi razjedajo zobe. — Kako naj snažimo zobe? Na ta način: z zobotrebc, z izpiranjem, krtačenjem. Z zobotrebc odstranimo najprej večje ostanke jedil. Zobotrebc morajo biti leseni, nikdar ne kovinasti. Vodi, ki jo rabimo za izpiranje, prilijemo nekaj kapljic najčistjšega špirta, ki se dobi po lekarnah in drogerijah ali pa denemo v kozarec tople vode naprstnik soli, ki se mora pa seveda prav dobro raztopiti. Krtača za snaženje zob ne sme biti preostra. S krtačo drgnemo zobe vodoravno, navzgor in navzdol. Ko ne rabimo krtače več, jo moramo osušiti in obesiti. Za snaženje zob s krtačo rabimo tudi zdrobljeno kredo (zobni prašek, ki se ga dobi za 10 vinarjev v lekarni toliko, da zadostuje za mesec dni). Ko smo si očistili zobe s krtačo in zobnim praškom, jih izperemo še enkrat z vodo. — Kdaj naj snažimo zobe? Po vsakem obedu, neobhodno potrebno pa je, da vsaj zjutraj in zvečer. Zlasti zvečer, preden gremo spat, si moramo prav temeljito osnažiti zobe, ker med spanjem najbolj gnijo ostanke jedil. Oni, ki imajo že slabe zobe, morajo še večkrat snažiti zobe, kakor oni, ki imajo zdravo in trdno zobovje. — Kaj pokvari zobovje najbolj? Grizenje trdih predmetov, n. pr. orehov. Potem hitra menjava vročih in mrzlih jedi in pijač. Vsako leto enkrat pojdemo k zobozdravniku, da pregleda zobe in jih temeljito osnaži.

Pri živilu je edino samo kakovost merodajna. Kar nam diši in dobro tekne, zgolj to zasluži našo priporočbo. Le-to stališče je zares pravo in zatorej vporablajo naše gospodinje s priljubljenostjo „pravo: Franckovo: kavino primes s kavnim mlinčkom“, katera se izdeluje iz najboljših izbranih sirovin, po v tovarni Zagreb vladajočem načelu: največje skrbnosti in po desetletja že izkušenem načinu. Kuhalni in pokuševalni poskus prepričal bode — kar se tiče okusa, jedernosti, vonjave, barve in izdatnosti — vsaktero gospodinjo.

Kdor ljubi dobro kavo,

rabi kot pridatek »pravi: Franck«,
katerega se spozna po tovarniški
znamki: Kavin mlinček.

Tovarniška znamka

Konsumno društvo za Ljubljano in okol.

r. z. z. o. z.

ustanovljeno l. 1908.

ima včlanjenih 1800 družin.

Sedež društva v Ljubljani. Pisarna v Spod. Šiški, Kolodvorska c.

Prodajalne: v Ljubljani, Sodna ul. 4
» Krakovski nasip
» Bohoričeva ul.
v Sp. Šiški, Kolodvorska c.
» Celovška c.
na Viču-Glincah (Marinčičeva hiša)
v Tržiču na Gorenjskem
na Jesenicah (pri Ferjanu)
na Savi (v Mencingerjevi hiši)
na Koroški Beli (pri Pristavcu)

Lastna pekarna v Šiški na Celovški c.

Za člana lahko pristopi vsaka svojepravna oseba; pristopnina znaša 1 krono, delež 30 kron (ki se plačuje lahko v obrokih).

Hranilne vloge se obrestujejo po $5\frac{1}{2}\%$
od dne vloge do dne dviga.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je v štirih letih (od 1908—1912) izkazalo prebitka za 48.000 kron.

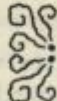
Nadzorstvo.

Načelstvo.

Ivan Jaž in sin

Ljubljana, Dunajska cesta 17.

Šivalni stroji

Kolesa in stroji
za pletenje.

iz prvih tovarn Avstrije:

Dürkopp, Styria,
Waffenrad.

Adlerjevi pisalni stroji

Izborna konstrukcija
in elegantna izvršitev
iz tovarne v Lincu.
Ustanovljena l. 1876.

Vezenje

ponujemo brezplačno.
Ceniki zastojn in franko.

